काभ्रेपलाञ्चोकको
सम्भावना, चुनौति र भविष्य

प्रस्तोता : रामप्रसाद हुमागाई
फोन : ९८५१०५८१४३

मिति : २०८२ चैत २८ गते

इतिहासमा काभ्रेपलाञ्चोक

गौरवशाली इतिहास तर गुमनाम सधै राजधानीको ओझेलमा

गौतम बुद्ध जन्मनी अघिको नमोबुद्ध

उन्नत किराँती सभ्यताको संकेत

लिच्छवीहरु राजधानी छिर्नुअघि (खुपासी) आधार क्षेत्र शुरुमा उद्योग व्यापार पछि सैन्य तयारी ।

किराँत शासकमाथि विजय र लिच्छवी डाइनेस्टी शुरुवातको सम्भावना (प्रमाणित इतिहास छैन)

काभ्रेलीको आँखामा काभ्रेपलाञ्चोक

पाँचखाल खुपासीमा पलाञ्चोक लिच्छवी अभिलेख विशाल सभ्यताको अनुमान तर वैज्ञानिक खोज जरुरी

भृकुटी र अरनिको (राष्ट्रिय विभूति)को जन्मथलो हुन सक्ने
(ऐतिहासिक खोजी अपुग छ)

दुई उत्तरी (चीन तिब्बत र दक्षिणमा भारत) हुँदै एसियाका अन्य विशाल साम्राज्यसँगको व्यापार मार्ग काभ्रे भएर हुने हुँदा मध्यकालमा विकसित सभ्यता भएको अनुमान गर्न सकिन्छ ।

मध्यकालीन शहरी सभ्यता
पनौती टौखाल बनेपा धुलिखेल नाला
आधुनिक इतिहासमा लडाका वीर सैनिकको कर्मभूमि

शक्तिशाली तामाङ राज्य तेमाल ।

NotebookLM

तर आजको यथार्थ के छ ?

तलको फोटो कथामा हेरौं
यो एउटा सानो तर
प्रतिनिधि मूलक उदाहरण हो ।

पनौती २ नयाँगाउँ । मेरो जन्मथलो
बाह्र वर्ष अघि यस्तो सुन्दर भूदृश्य
(Landscape) थियो ।
ढुङ्गा खानी खुल्यो, बाटो बन्यो
खानीबाट केहीले पैसा पाए । गाउँमा
मोटर पुग्यो । हामी खुशी नै थियौं ।

NotebookLM

१२ वर्ष अघिको चिटिक्क ल्याण्ड स्केप भएको नयाँ गाउँ

ढुङ्गा खानी , मोटर बाटो ।

२०८१ साल असोजमा मेरो सुन्दर जन्मथलो समाचारको हेडलाइन बन्यो ।

तर २०८१ असोजमा ती खुशी र हाम्रा विकास सबै बगे।

विकास र विनाश कहाँ छौं हमी ?

NotebookLM

विकासको दृष्टिले मेरो विचारमा दुईवटा काभ्रेपलाञ्चोक छ

समूह क

उत्तर पश्चिमी भेग अर्थात ‘ग्लोबल नर्थ’

बनेपा पनौती धुलिखेल र पाँचखाल र मण्डनदेउपुर नगरपालिकाका केही भाग

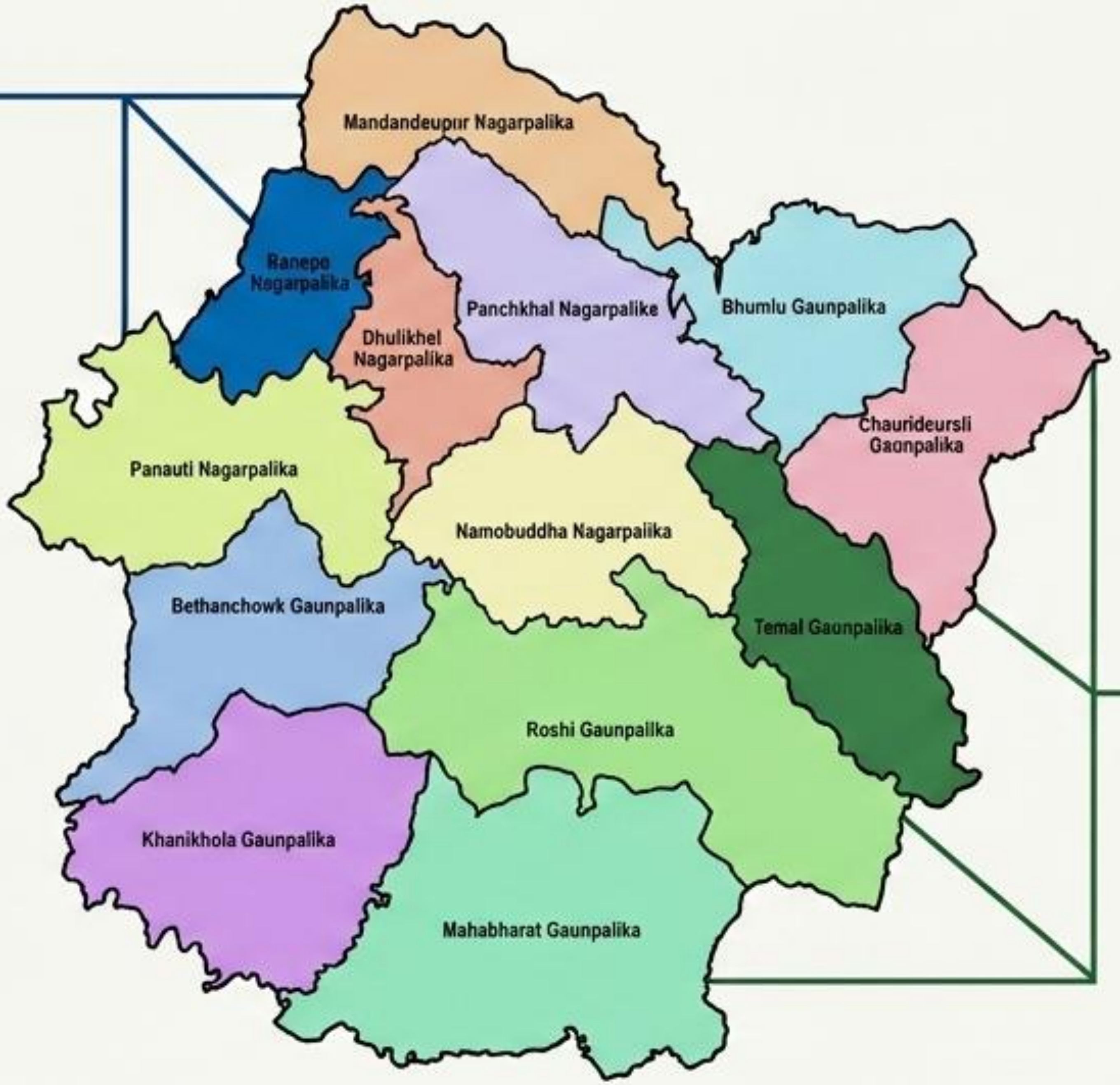

समूह ख

दक्षिण पूर्वका गाउँपालिका ‘ग्लोबल साउथ’

NotebookLM

कसरी हामी यो अवस्थामा पुग्यौं ? हामी कहाँ चुक्यौं, सम्भावना, चुनौती र भविष्य के छ ?

क्यानेडियन प्रोफेसर तथा अर्बन प्लानर जोन फ्राइडमस्यानले १९६६ मा प्रतिपादित
कोर एण्ड पेरिफेरीको मोडलबाट हेरौं John Friedmann को कोर र पेरिफेरी सिद्धान्त अनुसार

कोर (Core)

विकसित, शक्तिशाली, उद्योग व्यापार, रोजगारी पूँजी र प्रविधि केन्द्रित हुन्छ ।

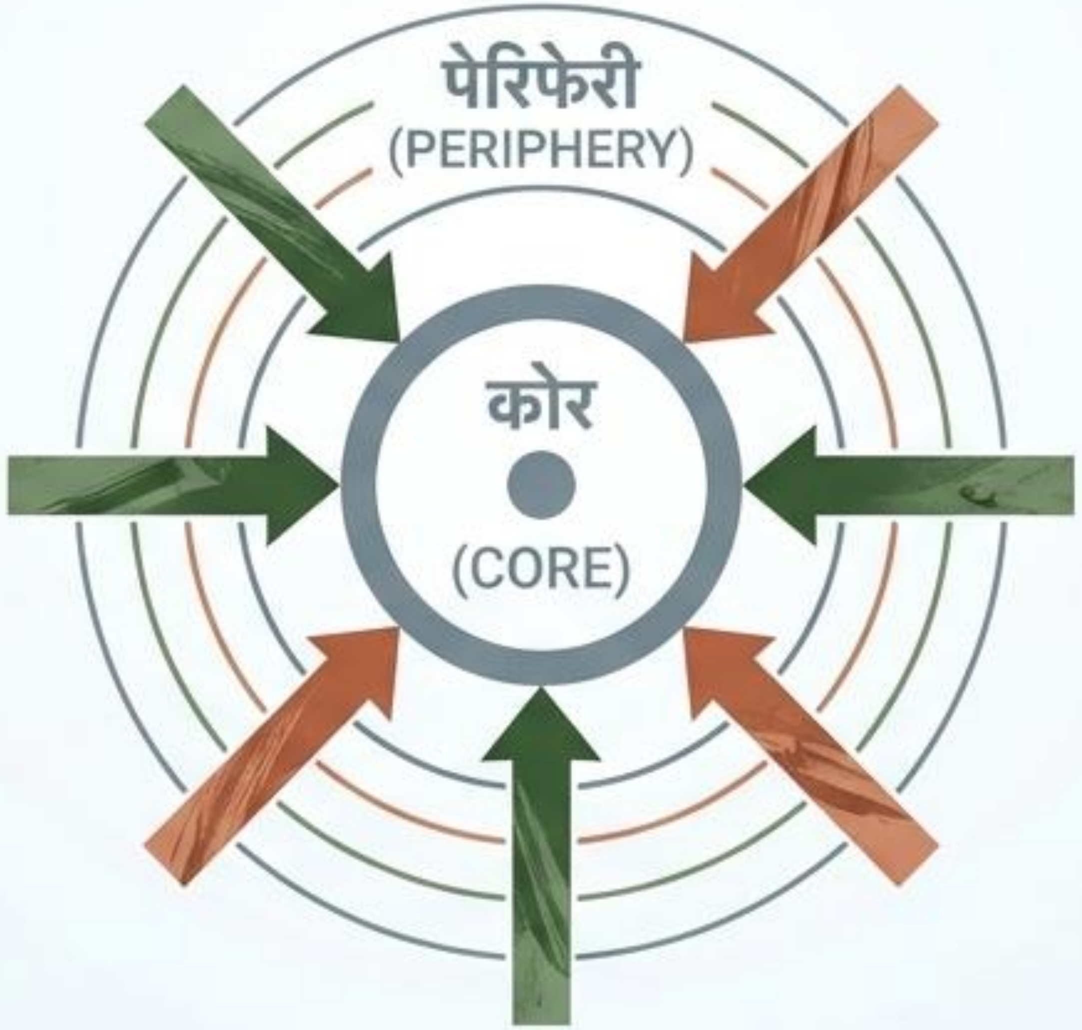

पेरिफेरी (Periphery)

कम विकसित, स्रोत कच्चा पदार्थ श्रम कोरमा पठाउँछ वा कोरले 'दोहन' गर्छ ।

(काभ्रेले ठूलो परिमाणमा दूध, तरकारी र दैनिक सयौं टिपर पठाउँछ । श्रमिक काभ्रे सेवा समाजका सदस्य हामी त्यही काभ्रेले जन्माएर श्रमका लागि पठाएका काभ्रेलीको समूह हो ।)

NotebookLM

उत्पादन र वितरणको सम्बन्ध _

विकास सधैं कोरबाट शुरु हुन्छ, क्रमशः फैलिन्छ । विकास र वितरण प्रणालीमा असमानता रहन्छ । अहिले काभ्रे र काठमाडौंबीच र उत्तर पश्चिम र बाँकी काभ्रेबीचको विकासमा असमानता छ ।

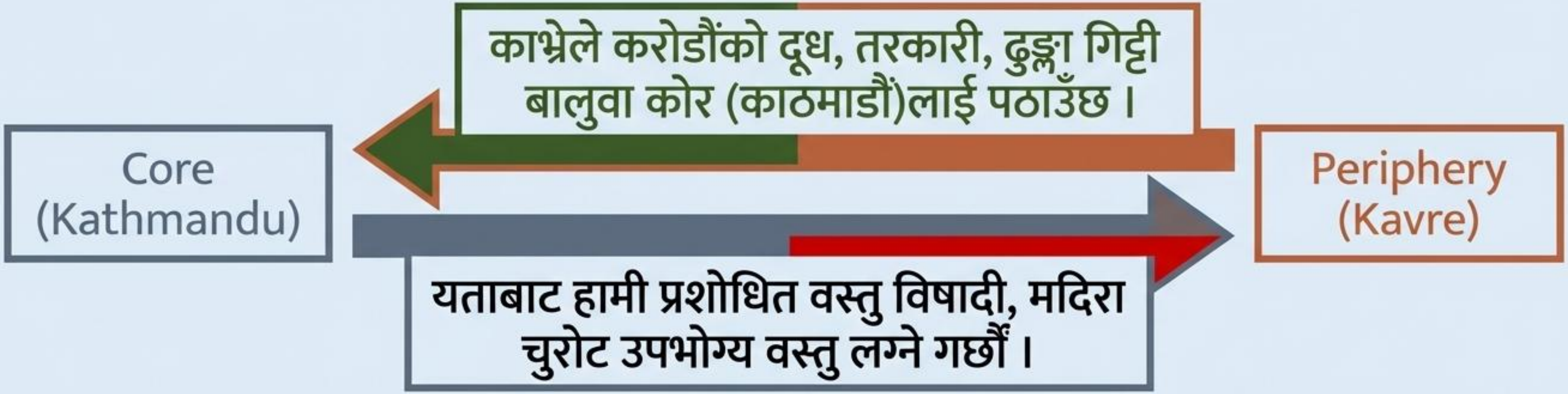

Impact Box : यस सँगै पूँजी काभ्रे गएको छ जीवनस्तरमा तुलनात्मक रुपमा सुधार पनि भएको छ तर गाउँमा मानवीय गतिविधि घट्दै छ वन्यजन्तुको भय बढ्दो छ ।

NotebookLM

पहिलो चरण: पूर्व–औद्योगिक समाज (Pre–Industrial Society)

स्थानीय अर्थतन्त्र, साना–साना बस्तीहरू र न्यून गतिशीलता पाइन्छ।

संरचना: धेरै साना र स्वतन्त्र केन्द्रहरू हुन्छन् जसबीच न्यून अन्तरक्रिया हुन्छ, कुनै एउटा क्षेत्रको प्रभुत्व हुँदैन, र अर्थतन्त्र मुख्यतः कृषिमा आधारित हुन्छ।

काभ्रे र काठमाडौंमा खासै अन्तर थिएन । कृषिमा आधारित अर्थतन्त्र थियो बनेपा धुलिखेल पनौती ससाना बस्ती थिए ।

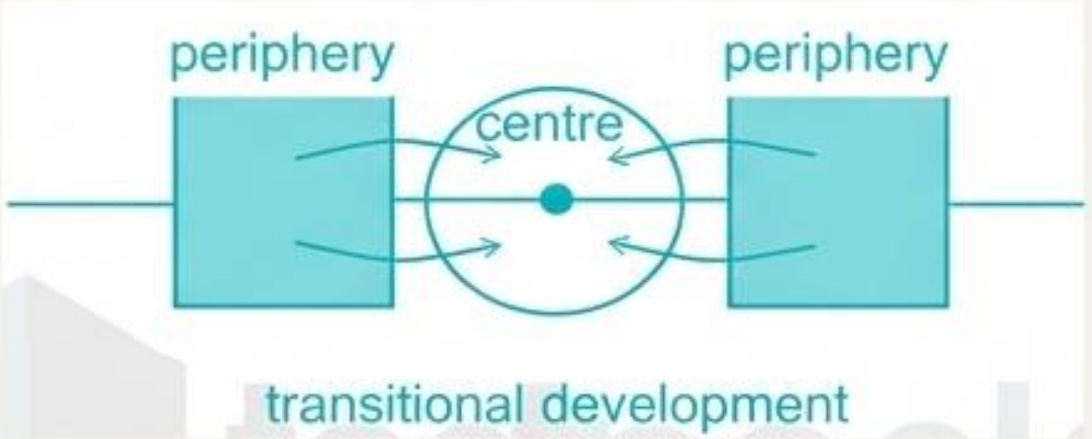

दोस्रो चरण: संक्रमणकालीन समाज (केन्द्र–शहरीकरण)

(Transitional Society Core–Urbanization)

यस चरणमा औद्योगिकीकरणको सुरुवातसँगै अर्थतन्त्र तीव्र रूपमा केन्द्रीकृत हुन थाल्छ र एउटा प्रमुख केन्द्र (core) विकसित हुन्छ ।

संरचना : एउटा 'विकास केन्द्र' (Growth pole) देखा पर्छ जसले पूँजी, श्रम र स्रोतहरूलाई परिधिबाट (Periphery) आकर्षित गर्छ । यसले विकसित हुँदै गएको केन्द्र र अविकसित परिधिबीच गहिरो असन्तुलन सिर्जना गर्छ ।

(हामी दोस्रो र तेस्रो चरणको बीचमा छौं)

NotebookLM

तेस्रो चरण

अर्थतन्त्रको विस्तारसँगै विकासको फैलावट (Diffusion) हुन्छ । केन्द्रमा श्रम र जमिनको लागत बढेपछि उद्योगहरू परिधितिर सर्न थाल्छन् ।

संरचना:
परिधीय क्षेत्रहरू पनि विकास हुन थाल्छन् । केन्द्रबाट विकेन्द्रीकरण हुन्छ, यातायात सञ्जाल विस्तार हुन्छ, र केन्द्र–परिधिबीचको सम्बन्ध बलियो बन्दै जान्छ । शहरी प्रणाली अझ आपसमा जोडिएको हुन्छ ।

चौथो चरण

उत्तर–औद्योगिक समाज (Post–Industrial Society)

सम्पूर्ण प्रणाली पूर्ण रूपमा एकीकृत हुन्छ र क्षेत्रीय असमानता उल्लेखनीय रूपमा घट्छ ।

संरचना: विकास विभिन्न उदयमान शहरहरूको सञ्जालमार्फत विकास फैलिन्छ । केन्द्र र परिधिबीचको भिन्नता कम हुँदै जान्छ, र अर्थतन्त्र सेवामुखी हुन्छ ।

NotebookLM

लेसन लर्न

- सन्तुलित विकास नभएमा आफ्नो मौलिक सांस्कृतिक, भौगोलिक र ऐतिहासिक पहिचान गुम्न सक्छ।
- प्रकृति र वातावरणमा गम्भीर क्षति पुग्न सक्छ ।
- काभ्रेपलाञ्चोकका धेरै भाग 'विस्तारित काठमाडौं' (काठमाडौं कस्मोपोलिटन सिटी) को हिस्सा बन्नेछन्।
- हामीले देखेका अन्य खोलानालाहरू ढलमा परिणत हुन सक्छन् र वनजङ्गल नाङ्गा डाँडामा बदलिन सक्छन्।
- हरिया फाँटहरू बिस्तारै कङ्क्रिटको जङ्गलमा परिणत हुने जोखिम छ।
- योजनाबद्ध रूपमा काम नगरिएमा काभ्रेपलाञ्चोकको पहिचान 'ग्रेटर काठमाडौं' भित्र बिलिन हुनेछ।

काभ्रे जिल्लाको स्वोट (SWOT) विश्लेषण

✓ राजधानी नजिक एउटा राजमार्ग र पाँचवटा सडकले जोडेको छ ।
✓ उत्पादन राजधानीमा पठाउन बजारको सम्भावना
✓ रोजगारीको सम्भावना भएको स्थान
✓ विविधतायुक्त भूगोल , धार्मिक सांस्कृतिक विविधता
✓ महाभारत जंगल, उब्जाउ फाँटहरू, रोशी लगायतका नदीनाला
✓ पर्याप्त प्राकृतिक विविधता छ छ ।

NotebookLM

सबल पक्ष	दुर्बल पक्ष
तीन राजमार्ग अरनिको बीपी र मध्यपहाडी राजमार्गले छुने हुँदा हाइवे इकोनोमीको केही फाइदा पुग्न सक्छ ।	अव्यवस्थित बसोबास नगरपालिकाले योजनाबद्ध वस्ति विकास भएको छैन
नगरकोट र धुलिखेल लाँकुरी भञ्ज्याङ जस्ता पर्यटकीय स्थान हुनु ।	प्राकृतिक साधनको असन्तुलित दोहन बढ्दो छ ।
पनौती, दाप्चा, कोटतेमाल, मण्डन, बनेपा, खोपासी, शंखु, जस्ता ऐतिहासिक, नमोबुद्ध जस्ता पर्यटकीय सम्भावना बोकेका स्थान छन् ।	दुर्गम स्थान आधारभूत आवश्यकता अभाव गुणस्तरी जीवन छैन ।
काठमाडौं विश्वविद्यालय धुलिखेल अस्पताल बहु प्राविधिक महाविद्यालय छन् जसले भविष्यमा शैक्षिक तथा स्वास्थ्य हब बन्न सक्छ ।	उच्च राजनीतिक तथा सामाजिक चेतनाको कमी
	बेरोजगारी बढ्दो उद्यमशीलता र कृषिप्रति विश्वास छैन ।
	कृषि पर्यटन लगायतका क्षेत्रबाट अपेक्षित फाइदा लिन सकिएका छैन .

NotebookLM

जोखिम/चुनौती

काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाका पश्चिमी भेग नाला बनेपा पनौती राजधानीको विसरित प्रशासनिक एकाइ बन्न सक्ने सम्भावना छ ।

तीब्र शहरीकरण अव्यवस्थित शहर बन्ने जोखिम

मौलिक पाटी पौवा मठ मन्दिर कुवा मासिदै सांस्कृतिक पर्यावरणीय विनाश हुँदै ।

बढ्दो प्रकृति माथिको दोहनले अकल्पनीय प्राकृतिक विपत्ती निम्त्याउँदै छ

परम्परागत सामाजिक सद्भाव र सौहार्दता मासिदै मानिस मानिसको दूरी बढ्दै

वैदेशिक रोजगारी र यसले ल्याउन सक्ने पारिवारिक समाजिक विचलन ।

NotebookLM

समाधान के ? कासेसको भूमिका कहाँ ?

विकासमा सन्तुलन ल्याउन सही योजना र नीति आवश्यक हुन्छ ।
काभ्रेको समस्या यहीं हो कासेसले सन्तुलित र दिगो विकासका लागि पुलको काम गर्न सक्छ

नीति योजना निर्माणमा बहस र पैरवी गर्न सक्छ ।

अनुभवी थिंक ट्याङ्कको भूमिका निर्वाह गर्न सक्छ

काभ्रेका स्थानीयतह हरुबीच एकीकृत योजना र विकासमा समन्वय पहल गर्न सक्छ ।

संघीय र प्रदेश सरकारासँग काभ्रेका स्थानीय सरकारलाई जोड्न पुल बन्न सक्छ

Thank you

NotebookLM

धन्यवाद